

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії,
ДЗВО «Університет менеджменту
освіти»

Микола КИРИЧЕНКО

04 _____ 2024 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

**ДЛЯ ВСТУПУ НА ПЕРШИЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ)
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Зміст навчального матеріалу	4
Критерії оцінювання знань та вмінь	15
Список рекомендованої літератури	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму з історії України розроблено з урахуванням основних складових історичної свідомості, мети, змісту та результатів навчально-пізнавальної діяльності, які закладено у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та чинній навчальній програмі з історії України для закладів загальної середньої освіти. Вона охоплює шкільний курс історії України від найдавніших часів до сьогодення.

Програма передбачає перевірку рівня сформованості в учнів насамперед історичної компетентності, до елементів якої належать:

– хронологічна компетентність – уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причино-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища у конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства;

– просторова компетентність – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля;

– інформаційна компетентність – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

– логічна компетентність – уміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

– аксеологічна компетентність – уміння формулювати оцінювання історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

Програма зовнішнього незалежного оцінювання з історії України містить пояснювальну записку, 32 теми змісту навчального матеріалу, структуровані за темами очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності вступників, які зорієнтовані на перевірку елементів історичної компетентності та представлені у вигляді знань і вмінь.

Програма зовнішнього незалежного оцінювання з історії України має формат таблиці, яка поєднує дві частини. У лівій – результати навчально-пізнавальної діяльності вступників, де виокремлено події, поняття й терміни, персоналії, історично-географічні об'єкти, історичні джерела, історично-культурні пам'ятки – мінімум, з якого вступники мають виявляти знання, а також основні вміння у розрізі елементів історичної компетентності. У правій – зміст історії України відповідно до усталеної періодизації. Персоналії, які підкреслені, можуть пропонуватися для візуального розпізнавання. Знати створення історично-культурних пам'яток необов'язково.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Стародавня історія України

Початки людського життя на території України. Основні етапи розвитку первісного суспільства. Поява і розселення людей на території України. Заняття та початки духовного життя первісної людини.

Найдавніші землероби та скотарі на території України. Перехід від привласнювальних до відтворювальних форм господарства. Трипільська культура: господарство і побут, духовне життя. Скотарі.

Ранній залізний вік на території України. Кіммерійці. Чорноліська культура. Скіфи: походження, розселення, заняття, духовна культура. Сармати.

Античні міста-колонії у Північному Причорномор'ї та Криму. Найголовніші міста-колонії. Політичне, господарське і духовне життя населення грецьких міст. Боспорське царство.

Давні слов'яни. Прабатьківщина слов'ян. Речові пам'ятки давніх слов'ян, писемні джерела про слов'ян. Суспільне життя, господарство давніх слов'ян.

Слов'яни в період Великого переселення народів. Слов'яни під час вторгнення готів та гунів. Розселення слов'янських племен. Витоки українського народу.

Виникнення та становлення Русі-України

Розселення слов'янських племен на території України.

Господарство східних слов'ян. Суспільний устрій. Вірування. Сусіди східних слов'ян.

Утворення Русі-України. Київські князі: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав.

Київська держава (Русь-Україна) наприкінці X – у першій половині XI ст.

Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого. Запровадження християнства.

Київська держава (Русь-Україна) Ярослава Мудрого. «Руська правда».

Міжнародні зв'язки.

Суспільний устрій. Влада князя. Повсякденне життя. Господарство.

Міста. Ремесла. Торгівля.

Архітектура та монументальний живопис. Писемність та освіта.

Українська мова.

Київська держава (Русь-Україна) у другій половині XI – першій половині XIII ст.

Правління Ярославовичів. Половці. Любецький з'їзд князів. Правління Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого.

Роздробленість Київської держави. Київське, Переяславське та Чернігівське князівства в середині XII – першій половині XIII ст. Політичне і соціально-економічне життя.

Галицьке і Волинське князівства в другій половині XII ст. Ярослав Осмомисл.

Культура Русі-України в другій половині XI – першій половині XIII ст.

Галицько-Волинська держава

Утворення Галицько-Волинського князівства. Роман Мстиславович.

Боротьба за владу. Данило Романович.

Походи монголів на Русь. Встановлення панування Золотої Орди на українських землях.

Внутрішня політика.

Зовнішня політика. Коронація Данила Романовича.

Культура Галицько-Волинської держави у другій половині XI–XIII ст.

Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (друга половина XIV–XV ст.)

Статус українських земель у складі Великого князівства Литовського та інших держав. Кревська унія 1385 р. і українські землі. Остаточна ліквідація Волинського та Київського удільних князівств.

Держава Феодоро в Криму. Утворення Кримського ханства. Суспільний устрій та культура ханства.

Суспільне і церковне життя. Сільське господарство. Ремесла і торгівля.

Міста, магдебурзьке право.

Культура та освіта. Юрій Дрогобич.

Українські землі в XVI ст.

Політичне становище українських земель у першій половині XVI ст. Соціальній структура суспільства, (магнати, шляхта, духовенство, містяни, селяни). Василь-Костянтин Острозький.

Економічне життя села і міста: фільварки, цехи. Торгівля. Сільське та міське самоврядування.

Люблінська унія 1569 р. та її вплив на українські землі.

Українське козацтво. Перші Січі. Дмитро Вишневецький. Запорозька Січ – козацька республіка. Реєстрове козацтво. Становлення козацького стану. Козацькі війни кінця XVI ст.

Церковне життя. Особливості реформаційних та контрреформаційних рухів в Україні. Православні братства.

Культурно-освітнє життя. Острозька академія, братські школи, єзуїтські колегії. Пересопницьке Євангеліє. Книговидання. Іван Федоров. Містобудування, архітектура, образотворче мистецтво.

Українські землі наприкінці XVI – у першій половині XVII ст.

Церковні собори в Бересті 1596 р. Розкол православної церкви.

Утворення Греко-католицької церкви.

Кримське ханство. Внутрішня і зовнішня політика.

Походи козаків першої чверті XVII ст.

Петро Конашевич-Сагайдачний. Похід на Москву 1618 р. Військо Запорозьке і Хотинська війна.

Боротьба за відновлення православної ієрархії. Реформи митрополита Петра Могили.

Козацько-селянські повстання 1620–1630-х рр. «Ординація Війська Запорозького» 1638 р.

Києво-Могилянський колегіум. Полемічна література. Архітектура. Образотворче мистецтво.

Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Передумови, причини, початок Національно-визвольної війни. Події 1648–1649 рр. Зборівський договір.

Українська козацька держава – Війська Запорозького. Адміністративно-територіальний устрій. Соціально-економічне життя. Зовнішня політика.

Події 1650–1651 рр. Білоцерківський договір. Битва під Батогом. Молдавські походи.

Облога Жванця. Кам'янецька угода.

Українсько-московський договір 1654 р. Воєнно-політичні події 1654–1655 рр. Віленське перемир'я. Українсько-шведсько-трансильванський союз.

Українські землі наприкінці 1650-х – на початку XVIII ст.

Іван Виговський. Гадяцька угода. Україно-московська війна. Конотопська битва. Початок Руїни.

Юрій Хмельницький. Розкол Гетьманської держави. Павло Тетеря та Іван Брюховецький. Андрусівське перемир'я.

Петро Дорошенко. Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини. Дем'ян Многогрішний. Іван Самойлович. Чигиринські походи. Бахчисарайський мир. «Вічний мир».

Припинення існування Правобережної Гетьманщини. Правобережне козацтво в останній чверті XVII ст.

Заселення і розвиток Слобідської України. Слобідські козачі полки.

Запорозьке козацтво. Іван Сірко.

Івана Мазепа. Внутрішня і зовнішня політика. Семен Палій. Північна війна і Україна.

Пилип Орлик і його Конституція. Ліквідація козацтва на Правобережній Україні.

Церковне життя. Освіта. Архітектура. Образотворче мистецтво.

Українські землі у 1720–1790-х рр.

Іван Скоропадський, Павло Полуботок. Перша Малоросійська колегія.

Данило Апостол. «Правління гетьманського уряду».

Кирило Розумовський. Ліквідація гетьманства і козацького устрою в Україні. Друга Малоросійська колегія. Запровадження кріпацтва.

Нова (Підпільненська) Січ. Петро Калнишевський. Ліквідація Запорозької Січі.

Російсько-турецькі війни XVIII ст. і Україна. Ліквідація Кримського ханства. Колонізація Півдня України.

Правобережна Україна. Гайдамаки. Коліївщина. Буковина, Східна Галичина, Закарпаття. Рух опришків.

Поділи Речі Посполитої. Зміни становища Правобережної України у складі Російської імперії.

Західноукраїнські землі у складі володінь австрійських Габсбургів.

Реформи Марії-Терезії та Йосипа II.

Освіта і наука. Києво-Могилянська академія. Григорій

Сковорода. Архітектура. Образотворче мистецтво. Музика.

Формування модерної української нації. Теорія та суспільні виклики першої половини XIX ст.

Від етносу до нації; від Малоросії та Галицької Русі до України. «Українське питання» – проблема панівних націй. «Український проект».

Чим поняття «українська нація» відрізняється від понять «українська народність» або «український етнос». Які характеристики їх визначають. Староукраїнство і українство Нового часу. Історична пам'ять – найсуттєвіший чинник формування національної свідомості.

Значення фольклору та етнографії в дослідженні національних ознак українців. Пошук науково-історичних підвалин української окремішності. Початок академічного (наукового) етапу українського визвольного руху.

Російська панславистська, польська федеративна і українська слов'янофільська теорії.

Шляхи мобілізації української нації в умовах модернізаційних трансформацій суспільства. Ідея соборності українських земель. Релігійно-конфесійні проблеми у національному питанні.

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – у першій третині XIX ст.

Українські землі у складі Російської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Національне та соціальне становище українського населення. Проникнення буржуазних рис повсякденного життя у побут мешканців міста і села. Життя великих міст.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Політика австрійського уряду щодо українців. Національне та соціальне становище українського населення. Зміни у побуті, стилі та традиціях життя міста і села.

Вплив міжнародних відносин на розвиток українських земель в першій третині XIX ст. Україна в Російсько-турецькій війні 1806–1812 рр. та Російсько-французькій війні 1812 р. Азовське козацьке військо.

Початок національного відродження. Національна ідея в суспільно-політичному русі України. «Історія русів». Українська автономістська ідея. Новгород-Сіверський гурток. Українське культурне відродження на Слобожанщині.

Поширення ідей Просвітництва у Західній Україні. Пробудження національного життя. Українська національна ідея в середовищі греко-католицьких священиків. «Руська трійця».

Масонство в Україні. Україна в програмних документах декабристів. Повстання Чернігівського полку. Польське повстання 1830–1831 рр. і Україна.

Соціально-економічне життя народу та український національний рух у першій половині ХІ ст.

Сільське господарство.

Початок промислової революції. Формування фабрично-заводської промисловості. Міста. Розвиток внутрішньої торгівлі. Одеса. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії.

Повсякденне життя. Соціально-економічне становище українського населення під владою Австрійської та Російської імперій і соціальні рухи. Форми й характер протесту козаків, селян та військових поселенців.

Селянські виступи під проводом У. Кармелюка. «Київська козаччина» 1855 р. Селянські виступи в Галичині, Буковині, Закарпатті.

Утворення Кирило-Мефодіївського братства. Програмні документи й громадсько-політична діяльність братчиків. Місце Т. Шевченка в українському національному відродженні. П. Куліш. М. Костомаров. Риси ментальнісних установок, що відрізняли українців від сусідніх національних спільнот: поляків і росіян.

Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії. Зв'язки діячів українського руху Наддніпрянщини з лідерами чеського і південнослов'янського відродження. Утворення та діяльність Головної руської ради. Українське питання на Слов'янському з'їзді у Празі. Участь українців у виборах до австрійського парламенту.

Культурне життя в українських землях наприкінці ХVІІІ – у першій половині ХІХ ст.

Особливості розвитку культури. Капіталізація і її вплив на культуру. Освіта. Київський та Харківський університети. Гімназії. Рішельєвський та Ніжинський ліцеї. Наука. Видатні вчені.

Нова українська література і театр як відображення тенденцій суспільного розвитку. Т. Шевченко, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка.

Музика, образотворче мистецтво і архітектура в пошуках українського мистецького стилю.

Традиційно-побутова культура у селі та місті. Релігійне життя. Доля української жінки.

Модернізація українського суспільства в середині – у другій половині ХІХ ст.

Вплив аграрної реформи уряду Франца-Йосифа 1848 р. на розвиток економіки у західноукраїнських землях. Селянська реформа 1861 р. у

Наддніпрянській Україні. Зміни в сільському господарстві. Капіталізація. Ринкові відносини.

Поширення вільнонайманої праці. Розвиток промисловості. Особливості індустріалізації в Україні. Розвиток міст і сіл. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля. Українські підприємці. Родини Яхненків і Симиренків.

Реформи адміністративно-політичного управління 1860–1870-х рр. у підросійській Україні. Зміни у соціальній структурі суспільства. Суперечливі процеси модернізації повсякденного життя. Початок трудової еміграції.

Національна ідея. Українофільський культурницький і політичний етапи визвольного руху

Зіткнення російської, польської, німецької і австрійської національних ідей на українських землях. Українське питання, його головні засади і принципи. Україна в геополітичних стратегіях Росії, Німеччини, Австро-Угорщини. Хлопомани і народовці.

Москвофільство і малоросійство.

Український соціалізм. М. Драгоманов.

Націонал-демократична течія – галицькі народовці і київські старогромадівці. Ідея територіалізму – патріотизму землі та концепт «українська політична нація». Національний соціал-демократизм. Участь представників різних етносів в українському визвольному русі.

Суспільно-політичний рух в Україні у другій половині XIX ст.

Початок громадівського руху наприкінці 1850-х – 1860-х рр. Київська та інші громади. Журнал «Основа». В. Антонович. Валуєвський циркуляр.

Основні течії суспільно-політичного руху в 1850–1860-х рр. на західноукраїнських землях: москвофіли та народовці. Культурно-освітнє товариство «Просвіта». Польське повстання 1863–1864 рр. і Україна.

Відродження громадівського руху в 1870–1890-х рр. Громадівський рух.

«Південно-Західний відділ Російського географічного товариства». «Київський телеграф». Ємський указ. Російський громадсько-політичний рух народників в українських землях.

Діяльність галицьких народовців у другій половині 1870-х – 1890-ті рр.

Розгортання руху народовців на Буковині та в Закарпатті.

Радикальний рух у Галичині. «Новоєрівська» політика народовців. О. Барвінський та О. Кониський. Утворення першої політичної партії в Україні (РУРП). І. Франко. Утворення УНДП та УСДП. Самостійницька позиція партій Західної України. Українці в Галицькому сеймі та Австрійському парламенті. Українці-самостійники (М. Міхновський і Ю. Бачинський).

Культурне життя України в другій половині XIX ст.

Особливості розвитку української культури. Освіта. Недільні школи в Наддніпрянській Україні. Вищі навчальні заклади. Новоросійський університет. Наука. Наукові товариства. М. Грушевський.

Література. Драматургія. Архітектура та містобудування. Живопис. Музика. Музеї. Українські підприємці-благодійники. Родини Терещенків та

Харитоненків.

Фольклор та декоративно-ужиткове мистецтво. Повсякденне життя: звичаї, традиції, побут. Зміни у житті українських жінок. Особливості релігійного життя.

Українські землі на початку ХХ ст.

Особливості соціально-економічного розвитку Наддніпрянської України. Індустріальна модернізація. Монополізація. Регіональна спеціалізація сільського господарства. Кооперативний рух. Українські меценати-промисловці.

Суспільно-політичне життя у Наддніпрянській Україні. Політизація українського національного руху. Створення політичних партій. Проблеми становлення та консолідації української нації.

Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Український національно-культурний рух. Діяльність українських парламентських громад у I та II Державних Думах.

Столипінська земельна реформа. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907–1914 рр. Український політичний та національно-культурний рух у 1907–1914 рр. «Українське питання» в III і IV Державних Думах.

Українські землі у складі Австро-Угорщини. Становище промисловості та сільського господарства. Кооперативний рух. Трудова еміграція.

Діяльність політичних, національно-культурних і військово-спортивних організацій на західноукраїнських землях. Реформа виборчої системи. Боротьба за створення українського університету. Особливості українського руху в Буковині і Закарпатті. Зміна ролі греко-католицької церкви. Андрій Шептицький.

Особливості розвитку культурного життя. Освіта. Наука. Техніка. Українська преса та видавництва. Література. Образотворче мистецтво.

Музика. Архітектура. Театр. Релігійне життя. Традиції та побут української сім'ї.

Україна в роки Першої світової війни

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз Визволення України. Українці в арміях воюючих держав.

Воєнні дії на території України в 1914–1917 рр. Бойовий шлях Легіону Українських січових стрільців та їхня культурно-освітня діяльність.

Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914–1917 рр. Економічна та політична кризи в Російській імперії та Австро-Угорщині.

Початок Української революції (1917 – квітень 1918 р.)

Лютнева революція 1917 р. й Україна. Початок Української революції. Утворення Української Центральної Ради (УЦР). Михайло Грушевський. Українські політичні партії. Український національний Конгрес. Початок українізації армії. Вільне козацтво.

I Універсал Центральної Ради. Генеральний секретаріат. Володимир Винниченко. Відносини Центральної Ради з Тимчасовим урядом. II Універсал УЦР. Збройний виступ самостійників. Конгрес народів Росії.

Прихід до влади більшовиків у Росії. Боротьба за владу в Києві 280–31 жовтня 1917 р. III Універсал УЦР. Українська Народна Республіка (УНР). Встановлення кордонів. Внутрішня та зовнішня політика Центральної Ради. Події 1917 р. в Криму. Курултай та Кримська Народна Республіка.

Початок агресії більшовицької Росії проти УНР. Проголошення в Харкові радянської влади. Перша війна радянської Росії з УНР. IV Універсал УЦР. Проголошення незалежності УНР. Бій під Крутами. Радянська окупація України.

Мирний договір із Центральними державами у Брест-Литовську. Вступ військ Німеччини й Австро-Угорщини на територію УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Розпуск УЦР.

Боротьба за Українську державність (квітень 1918–1921 рр.)

Утворення Української Держави. Павло Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика. Кримські крайові уряди. Зародження повстанського руху.

Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Трудовий конгрес.

Розпад Австро-Угорської імперії і західноукраїнські землі. Листопадовий зрив. Проголошення ЗУНР. Державне будівництво. Євген Петрушевич. Початок українсько-польської війни. УГА. Зовнішня політика. Злука УНР і ЗУНР та її історичне значення. Український національний рух у Буковині та Закарпатті.

Україна в умовах зовнішньої агресії. Військова присутність Антанти на півдні України. Друга війна УНР із радянською Росією. Отаманщина. Реорганізація Директорії УНР. Державницька та національна політика.

Радянська окупація України. УСРР. Політика «воєнного комунізму». Червоний терор. Повстанський рух. Нестор Махно та інші повстанські отамани. Наступ польських військ. Чортківська офензива. Окупація польськими військами території Західної області УНР. Наступ об'єднаних українських армій на Київ. Наступ білогвардійських військ на Україну. Денікінський режим в Україні. Перший Зимовий похід.

Відновлення більшовицького режиму. Зміни у внутрішній політиці. Націонал-комунізм.

Варшавська угода та війна з радянською Росією. Боротьба за Україну у 1920 р. Поразка Збройних сил Півдня Росії. Червоний терор у Криму. Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід. Поразка українського визвольного руху. Українська політична еміграція.

Нові тенденції розвитку культури 1917–1921 рр. Здобутки в освіті. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Наука. Мистецтво. Релігійне життя.

Встановлення й утвердження Радянського тоталітарного режиму (1921–1939 рр.)

Державний статус УСРР. Утворення СРСР. Встановлення кордонів.

Адміністративно-територіальний поділ.

Антибільшовицький повстанський рух. Масовий голод 1921–1923 рр. Впровадження непу в УСРР. Грошова реформа. Початок індустріалізації. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності.

Політика коренізації. Ставлення влади та населення до українізації. Микола Скрипник. Національна політика радянської влади в УСРР. Кримська та Молдавська АСРР. Релігійне життя в УСРР. УАПЦ. Василь Липківський.

Форсована індустріалізація. Створення військово-промислового комплексу. Здобутки, прорахунки та наслідки індустріалізації. Згорання непу і перехід до директивної економіки.

«Хлібозаготівельні кризи» 1927–1928, 1928–1929 рр. Розкуркулення та насильницька колективізація. Опір селянства. Причини й перебіг Голодомору 1932–1933 рр. – геноциду українського народу. «Закон про 5 колосків». Примусові хлібозаготівлі. «Чорні дошки». Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни.

Формування культу особи Йосипа Сталіна. Порушення прав людини в умовах тоталітарного режиму. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання. Політичні процеси 1920-х – початку 1930-х рр. Згорання українізації. Посилення русифікаторської політики. Конституція УРСР 1937 р.

Розстріляне відродження. Великий терор та його ідеологічне виправдання. Антицерковна політика влади та її наслідки. Ліквідація УАПЦ.

Ідеологізація національно-культурного життя радянської України 1921–1939 рр. Освіта. Наука. Мистецькі спілки. Кінематограф. Митці Розстріляного відродження. Соціалістичний реалізм.

Західноукраїнські землі в 1921–1939 рр.

Правовий статус західноукраїнських земель у складі Польщі. Економічне і соціальне становище населення. Національна політика Польщі. Осадництво.

«Пацифікація». Українські політичні партії. УНДО. Василь Мудрий. Українська військова організація (УВО) й Організація українських націоналістів (ОУН). Євген Коновалець.

Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя.

Українські землі у складі Чехо-Словаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Августин Волошин.

Культурне життя українських земель, які входили до складу Польщі, Румунії та Чехословаччини.

Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)

Українське питання у міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії.

Вступ Радянського Союзу у війну. Вхідження Східної Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії до складу УРСР.

Радянська новаприєднаних територій. Правовий статус громадян на анексованих територіях. Масові політичні репресії 1939–1940 рр.

Політичне та соціально-економічне становище в Україні напередодні німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941–1942 рр. Відступ Червоної Армії. Мобілізаційні заходи. Тактика «випаленої землі».

Окупація України військами Німеччини та її союзниками. Нацистський «новий порядок». Колабораціонізм. Остарбайтери. Концтабори. Масове знищення мирного населення. Голокост.

Опір окупантам. Український визвольний рух. Степан Бандера. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська січ. Створення УПА. Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). Радянський партизанський рух.

Радянський наступ взимку 1942–1943 рр. Бої на Лівобережжі влітку-восени 1943 р. Битва за Дніпро. Звільнення Києва. Вигнання німецьких військ та їх союзників із Правобережної та Південної України. Депортація з Криму кримських татар та інших народів. Завершення бойових дій на території України.

Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй у роки Другої світової війни. Кузьма Дерев'яно. Українське питання на Ялтинській та Потсдамській конференціях. Ціна війни.

Україна в перші повоєнні роки (1945 – початок 1950-х рр.)

Україна – співзасновниця ООН.

Міжнародні договори другої половини 1940-х – початку 1950-х рр., встановлення кордонів УРСР. Участь УРСР в інших міжнародних організаціях.

Внутрішньополітичне й економічне становище УРСР. Особливості відбудовчого процесу. Масовий голод 1946–1947 рр. Зміцнення тоталітарного режиму. Ідеологічні кампанії.

Відновлення політики радянської в західних областях України. Український визвольний рух у 1944–1950-х рр. Р. Шухевич. Обмін населенням між Польською Народною Республікою та УРСР. Масові депортації (1944–1946 рр.). Операції «Вісла» та «Захід». Ліквідація УГКЦ.

Культура в перші повоєнні роки (1945 – перша половина 1950-х рр.). Відбудова системи освіти. Наука. Література. Образотворче мистецтво. Музика та кінематограф. Становище творчої інтелігенції.

Україна в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства (середина 1950-х – середина 1960-х рр.)

Внутрішньополітичне становище Української РСР у середині 1950-х рр. Адміністративно-територіальні зміни. Вхід Кримської області до складу УРСР. Стан промисловості та сільського господарства.

Початок лібералізації суспільного життя. Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах 1953–1954 рр. XX з'їзд КПРС. Реабілітація жертв сталінських репресій. Відлига. Загострення боротьби серед вищого партійного керівництва України. Зародження дисидентського руху в Україні та його особливості. Левко Лук'яненко.

Зміни в управлінні господарством. Раднаргоспи. Розвиток промисловості.

Аграрна політика у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. Хрущовські надпрограми.

Науково-технічна революція. Здобутки науки. Реформи освіти. Посилення русифікації. Відлига в мистецтві. Шістдесятництво в українській культурі. Розвиток спорту.

Україна у період загострення кризи Радянської системи (середина 1960-х – середина 1980-х рр.)

Спроби реформування командної економіки в другій половині 1960-х рр. Економічне становище УРСР у 1970-ті – на початку 1980-х рр. Продовольчі програми.

Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Петро Шелест, Володимир Щербицький. Конституція УРСР 1978 р. Зміни в соціальній та національній структурі населення. Привілейоване становище партійних радянських працівників.

Дисидентський рух: течії, форми та методи боротьби. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація». Українська Гельсінська група. Микола Руденко. Кримськотатарський національний рух.

Розвиток освіти, науки, літератури. Формування опозиційних течій у культурі. Українське мистецтво. Досягнення українських спортсменів. Молодіжний неформальний рух в Україні.

Розпад Радянського Союзу й проголошення незалежності України (1985–1991 рр.)

Політика «прискорення» та її наслідки в Україні. Антиалкогольна кампанія. Стан економіки. Шахтарські страйки. Рівень життя населення.

«Гласність» і лібералізація. Зрушення у політичному житті України. Розгортання страйкового руху. Формування багатопартійної системи. Активізація національно-демократичного руху в другій половині 1980-х рр. Національні громадські організації і об'єднання. Релігійне відродження. Вихід УГКЦ з підпілля.

Вибори до Верховної Ради У РСР і місцевих рад 1990 р. Створення Автономної Республіки Крим (12 лютого 1991 р.). Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р.

Проголошення незалежності України та її міжнародне визнання. Розпад СРСР. Референдум і вибори Президента України 01 грудня 1991 р. Леонід Кравчук.

Україна в умовах незалежності (від 1991 р. до сьогодні)

Всеукраїнський референдум і вибори Президента України (1 грудня 1991 р.). Формування державних структур. Участь партій та громадських рухів у суспільно-політичному житті (1991 – перша половина 1994 рр.). Формування національної економічної системи.

Вибори до Верховної Ради України (1994 р.). Обрання нового Президента України (1994 р.). Прийняття нової Конституції України (1996 р.). Реалізація ринкових реформ (друга половина 1994–1999 рр.). Промислове піднесення в перші

роки XXI ст.

Формування концепцій зовнішньополітичного курсу держави. Альтернативні варіанти геополітичної орієнтації України. Західний напрям зовнішньої політики. Євросоюз та НАТО.

Основні тенденції розвитку сучасної української культури. Характерні риси релігійного життя.

Особливості демократичних процесів в Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Президентські (2004 р., 2010 р., 2014 р., 2019 р.) та парламентські (2006 р., 2007 р., 2012 р., 2014 р., 2019 р.) вибори.

Розгортання державотворчих, соціально-економічних процесів в незалежній Україні (1991–2021 рр.). Міграційні процеси.

Євромайдан. Революція гідності 2013–2014 рр. Небесна Сотня.

Анексія та тимчасова окупація Криму Російською Федерацією. Агресія Росії проти України. Бойові дії на сході України (квітень 2014–2021 рр.). Реакція світової спільноти на агресію Російської Федерації. Процес мирного врегулювання: Мінські угоди та «нормандська четвірка».

Україна на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції.

Угода про асоціацію між Україною й Європейським Союзом. Формування громадянського суспільства. Соціально-економічний розвиток України у 2014–2021 рр.

Особливості культурного розвитку України (1991–2021 рр.). Релігійне життя. Зміни в системі національної освіти. Основні тенденції розвитку науки. Література і мистецтво. Розвиток спорту та здобутки українських спортсменів. Житомирщина на початку ХХІ ст.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Абітурієнту пропонується пройти (виконати) тест у друкованому вигляді. Завдання тестів складені відповідно до шкільної програми і охоплюють весь навчальний матеріал.

Тест включає завдання чотирьох форм:

Завдання з вибором однієї правильної відповіді: оцінюється в 0 (відповідь неправильна) або 1 (відповідь правильна) тестовий бал.

Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) оцінюється в 0, 1, 2, 3, 4 тестові бали: 1 бал за кожну правильно встановлену логічну пару); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповідь на запитання не надано.

Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюється в 0 (не вказано правильної відповіді або відповідь на запитання не надано), 1 (вказано або першу або останню подію), 2 (вказано першу і останню подію) або 3 бали (правильно вказано послідовність всіх подій).

Завдання відкритої форми з короткою відповіддю оцінюється в 0 балів (зазначено неправильну відповідь або завдання не виконано) або 2 тестових бали (зазначено правильну відповідь).

Результати тестування абітурієнта оцінюються за 200-бальною шкалою.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко О. Д. Історія України: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2006. 688 с.
2. Власов В. С., Кульчицький С. В. Історія України: комп. вид. Київ: Літера ЛТД, 2016. 308 с.
3. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України. Опорні схеми, таблиці, коментарі. 5–11 кл.: повний повторюв. курс, підгот. до ЗНО. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2016. 547 с.
4. Гісем О. В. Історія України: довідник + тести: повний повторюв. курс, підгот. до ЗНО та держ. підсумк. атестації. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2016. 627 с.
5. Литвин В. М. Історія України: підручник; відп. ред. В. А. Смолій; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2013. 989 с.
6. Панчук І. І. Історія України. Комплексна підготовка до ЗНО і держ. підсум. атестації. Тернопіль: підруч. і посіб., 2016. 480 с.
7. Власов В. С. Історія України: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2015. 192 с.
8. Смолій В. А., Степанков В. С. Історія України: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2015. 240 с.
9. Гупан Н. М., Смагін І. І., Пометун О. І. Історія України: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Освіта, 2015. 223 с.
10. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Харків: Вид-во «Ранок», 2015. 240 с.
11. Гісем О. В. Історія України: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Тернопіль: Навч. книга-Богдан, 2015. 272 с.
12. Свідерський Ю. Ю., Романишин Н. Ю., Ладиченко Т. В. Історія України: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Грамота, 2015. 255 с.
13. Власов В. С. Історія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2016. 256 с.
14. Швидько Г. К., Чорнобай П. О. Історія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2016. 352 с.
15. Струкевич О. К. Історія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Грамота, 2016. 272 с.
16. Гупан Н. М., Смагін І. І., Пометун О. І. Історія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Фоліо, 2016. 329 с.
17. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Харків: Вид-во «Ранок», 2016. 272 с.
18. Історія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Тернопіль: Астон, 2016. 296 с.
19. Турченко Ф. Г., Мороко В. М. Історія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2009. 352 с.
20. Реєнт О. П., Малій О. В. Історія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2009. 238 с.

21. Струкевич О. К. Історія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Грамота, 2009. 288 с.

22. Кульчицький С. В., Лебедева Ю. Г. Історія України: підруч. для 10 кл. для загальноосвіт. навч. закладів: рівень стандарту, академ. рівень. Київ: Генеза 2020, 304 с.

23. Пометун О. І., Гупан Н. М. Історія України: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів: рівень стандарту, академ. рівень. Київ: Вид-во «Освіта», 2012. 288 с.

24. Реєнт О. П., Малій О. В. Історія України: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів: рівень стандарту, академ. рівень. Київ: Генеза, 2010. 240 с.

25. Струкевич О. К., Романюк І. М., Дровозюк С. І. Історія України: підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закладів: рівень стандарту, академ. рівень. Київ: Грамота, 2011. 319 с.

26. Пометун О. І., Гупан Н. М. Історія України: підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закладів: рівень стандарту, академ. рівень. Київ: Вид-во «Освіта», 2011, 336 с.

Електронні ресурси

1. Варшавський університет (Польща). URL: www.uw.edu.pl

2. Гамбурзький університет (Німеччина). URL: www.uni-hamburg.de

3. Гарвардський університет (СІА). URL: www.harvard.edu

4. Генеалогічні таблиці. URL: www.cpcug.org/user/jlacombe/mark.html

5. Державний комітет архівів України. URL: www.archives.gov.ua

6. Енциклопедична служба. URL: www.britannica.com

7. Енциклопедичний портал. URL: www.wikipedia.org

8. Етнографічні дослідження. URL: www.sil.org/ethnologue

9. Журнал «Історична правда». URL: www.istpravda.com.ua

10. Інститут історичних досліджень. URL: www.lnu.edu.ua/istoryky

11. Інститут історії України НАН України. URL: www.history.org.ua

12. Історичні статті. URL: www.thehistorynet.com

13. Київський археологічний музей. URL: www.archaeology.kiev/museum

14. Колумбійський університет (США). URL: www.columbia.edu

15. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua

16. Львівський національний університет ім. Івана Франка. URL: www.franko.lviv.ua

17. Міжнародне академічне видавництво. URL: www.academicpress.com

18. Міжнародний університет «Конкордія» (Естонія). URL: www.ciue.edu.ee

19. Музеї світу. URL: www.online.ru/emain/eart/museums.html

20. Музей мистецтв Нью-Йорка. URL: www.metmuseum.org

21. Музей сучасного мистецтва (Нью-Йорк). URL: www.moma.org

22. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua

23. Національний університет «Києво-Могилянська академія». URL:

www.ukma.kiev.ua.

24. Національний університет «Львівська політехніка». URL: www.lp.edu.ua
25. Національний університет «Острозька академія». URL: [:www.uosa.uar.net](http://www.uosa.uar.net)
26. Статті з історії та біографії історичних постатей. URL: www.peoples.ru
27. Статті з історії. URL: www.hrono.ru
28. Українська історична бібліотека. URL: www.ukrhistory.narod.ru
29. Українська Наукова Інтернет Спільнота. URL: www.nauka-online.org
30. Український інститут національної пам'яті. URL: www.memory.gov.ua
31. Український Католицький Університет. URL: www.ucu.edu.ua
32. Український національний комітет істориків при НАН України. URL: www.inst-ukr.lviv.ua/committee
33. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. URL: www.univer.kharkov.ua
34. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. URL: www.chnu.cv.ua/index.php?page=ua
35. Instytut Historii, Polska Akademia Nauk; Institute of History, Polish Academy of Science (Poland). URL: www.pan.pl
36. The Ukrainian Research Institute of Harvard University (USA). URL: www.huri.harvard.edu
37. Ukrainian Institute of America (USA). URL: www.ukrainianinstitute.org